

400 ATASÖZÜ

Ortaokulda öğrenilmesi gereken

ABANIN KADRİ YAĞMURDA BİLİNİR:

Bir şeyin gerçek değeri ona çok gereksinim duyulduğunda ortaya çıkar.

ABDALIN ARKADAŞLIĞI YOL (KÖY) GÖRÜNÜNCEYE KADARDIR:

Çıkarı dolayısıyla size yakınlık gösteren kişi, çıkarı söz konusu olduğu sürece dost görünür. İşini yürütecek başka yollar bulunca sizinle ilgisini keser.

ACI PATLICANI KIRAĞI ÇALMAZ:

Herhangi bir duruma alışkın olan kimseyi benzer kötü durumlar etkilemez.

ACIKLI BAŞTA AKIL OLMAZ:

Başına bir dert, bir musibet olan kimsenin yaptıklarında mantık ve tutarlılık aranmamalıdır. Çekilen acılar insanın muhakemesini etkiler, yanlış karar vermesine sebep olur.

AÇ DOYMAM, TOK ACIKMAM SANIR:

Aç insan, yeterinden çok yiyecek ister. Tok insan da kendisine yiyecek şey gerek değil gibi davranır. Sözel geliş yoksul kişi, kazandıkça daha kazanmaya çalışır. Varlıklı kişi ise durumunun sürüp gideceğini sanır da kazanç yollarına başvuramaz. Dahası, elindekini bilinçsiz tüketir.

AÇ GEZMEKTEN TOK ÖLMEK İYİDİR:

Beslenmek her canlının temel ihtiyacıdır, aç kalan kişi sağlıklı ve istediği şekilde hayatını sürdüremez, yaşamının tadına varamaz. Bu nedenle, ölümler bari tok olmak arzular.

AÇ KURT, ASLANA SALDIRIR:

Aç olan, karnını doyurabilmek için kendinden güçlü varlıklara saldırmaktan, onlarla savaşmaktan kaçınmaz. Bu uğurda ölümü bile göze alır. Rızık için en tehlikeli yolları denemekten kaçınmaz.

AÇ NE YEMEZ, TOK NE DEMEZ:

Yoksul insan eline geçenin iyisine kötüsüne bakmaz, çekingen olur; oysa varlıklı kimse en güzel şeylerde bile bir kusur bulur, her şeyi hiç çekinmeden söyler.

AÇIN KARNI DOYAR, GÖZÜ DOYMAZ:

İnsan uzun zaman aç kalmışsa, bu durumunu unutamaz, bol yiyeceğe kavuştuğunda bile, içindeki aç kalmak korkusuyla, sofradan kalkmak istemez, gözü yiyeceklerde kalır.

AÇMA SIRRINI DOSTUNA, DOSTUNUN DOSTU VARDIR, O DA SÖYLER DOSTUNA:

Bir sır, dosta bile açılmamalıdır. Açılırsa o da kendi dostuna anlatır. Bundan üçüncü kişi duyar. Böylece sır yayılır, sır olmaktan çıkar.

AÇTIRMA KUTUYU SÖYLETME KÖTÜYÜ:

Karşıdakini kızdırırsan onun seninle ilgili olumsuz şeyleri açıklamasına, sana kötü sözler söylemesine yol açarsın.

ADAM ADAMA GEREK OLMASA HER BİRİ BİR DAĞ BAŞINDA OLURDU:

İnsanlar bütün gereksemelerini tek başlarına sağlayamazlar. Bunun için toplu yaşamak ve birbirlerine yardım etmek zorundadırlar.

ADAMIN ALACASI İÇİNDE, HAYVANIN ALACASI DIŞINDADIR:

Hayvanın rengi dışındadır, bellidir. Ama insanın rengi içindedir: Ne düşündüğü, ne yapmak istediği, kısaca iç yüzü belli değildir.

ADAMIN İYİSİ İŞ BAŞINDA BELLİ OLUR:

Bir insanın gerçek değeri, iş başında gösterdiği yeterlik ve başarı ile çevresindekilere karşı davranışıyla ölçülür.

AĞACA ÇIKAN KEÇİNİN DALA BAKAN OĞLAĞI OLUR:

Bir ana baba nasılsa, çocukları da onlara benzer.

AĞACIN KURDU İÇİNDE OLUR:

Bir topluluğu çürüten öğeler kendi içinde bulunur.

AĞACIN MEYVESİ OLUNCA BAŞINI AŞAĞI SALAR:

Faydalı eser veren, erdem ve bilgi ile donanmış olan insan, kimseye yüksekten bakmaz, alçakgönüllü olur.

AĞAÇ KÖKÜNDEN YIKILIR:

Bir toplumun yıkılması, onun temelini oluşturan öğelerin ortadan kaldırılmasıyla gerçekleşir.

AĞAÇ YAPRAĞIYLA GÜRLER:

Kişi, yakınlarıyla, hısım akrabalarıyla bir varlık gösterir.

AĞAÇ YAŞKEN EĞİLİR:

Çocuklar kesinlikle minik yaşta eğitilmelidirler. Bu yaşlarda işlenmeye, her türlü bilgiyle donatılmaya elverişlidirler. Zaman geçip de büyüdükçe eğitilmeleri zorlaşır. Yaşlı insan kolay kolay eğitilmez.

AĞIR KAZAN GEÇ KAYNAR:

(1) Kalın kafalı insan bir konuyu zor anlar. (2) Tembel olan işini geç yapar. (3) Ağırbaşlı insan çabuk öfkelenmez.

AĞIR YONGAYI YEL KALDIRMAZ:

Ağırbaşlı kimseye şöyle böyle olaylar etki yapamaz, zarar veremez.

AĞUSTOSTA GÖLGE KOVAN, ZEMHERİDE KARNINI OVAR:

Vakit ve fırsat varken geleceğini sağlamaya çalışmayıp keyfe, zevke dalan, fırsat elden gittikten sonra aç ve perişan olur.

AĞUSTOSTA YATANI ZEMHERİDE BÜGELEK TUTAR:

Yazın fırsat elde iken çalışıp kazanmayan kişi, kışın çalışma olanağı elden gittikten sonra sıkıntılar içinde kıvranır.

AĞUSTOSUN YARISI YAZ, YARISI KIŞTIR:

Ağustos ortalarından başlayarak sıcaklar azalır, havalar serinler, anlamında söylenir.

AK AKÇE KARA GÜN İÇİNDİR:

Para, insanın sıkıntılı, dar zamanında gereklidir, öyle zamanlarda elde avuçta ne varsa harcamaktan kaçınmamak gerekir.

AKA AKA SEL OLUR:

Hayatımızdaki en küçük şeyleri dahi küçümsemek doğru değildir. Bu küçük şeyler birikir, büyük bir varlık oluşturur. Unutulmamalıdır ki her çok azdan oluşur.

AKAN SU YOSUN TUTMAZ:

Akan su sürekli akış durumunda olduğu için yosunlaşma olmaz; bunun gibi, çalışan insan da tembelliğin kötülüklerine uğramaz.

AKAN SUYA İNANMA, ELOĞLUNA GÜVENME:

Sular yavaş aktığı için tehlikesiz görünebilir, ancak yine de güvenmemelidir. Bir an o suya kapılıp sürüklenebilir, derinlere ve burgaçlara çekilip boğulabiliriz. Eloğlu da tıpkı bu akan sular gibidir, kimi yanlarına bakarak onlara güven duyamayız. Çıkarı için bizi tuzağa düşürebilir, başımıza olmadık işler açabilir, zor durumda bırakıp zarara uğratabilir. Bunun için temkinli olmalıyız.

AKARSU KENDİ ÇUKURUNU KAZAR:

Bir şeyler yapma isteği ve gücü bulunan kişi, uygun bir çalışma yönü ve alanı bulur.

AKIL AKILDAN ÜSTÜNDÜR:

İnsanın kendi aklını her konuda yeterli görmesi yanlıştır. Önemli meselelerde güvendiğimiz akıllı kimselerin düşüncesi ni sormalıyız. Bizim düşünemediğimizi başkası, onunda düşünemediğini bir başkası düşünüp bizi aydınlatabilir.

AKIL OLMAYINCA NE YAPSIN SAKAL:

Kişi, sadece yaşlanmakla olgunlaşmaz. Akılsızsa, çocukça işler yapar.

AKIL KİŞİYE SERMAYEDİR:

İnsanın en değerli sermayesi aklıdır. Çünkü bütün işlerini en iyi biçimde onunla döndürür. Bu sermaye elden çıkarsa bir daha ele geçirilemez. Bu nedenle onu iyi kullanmak ve korumak gerekir.

AKIL YAŞTA DEĞİL BAŞTADIR:

Bir kimsenin yaşı büyük olabilir, bu onun akıllı olduğunu göstermez; çünkü akıl bir düşünme işidir, insan düşünüyorsa yaşı büyük olmuş küçük olmuş, hiç önemli değildir, aklın ölçütü yaş değil düşünmedir.

AKILLARI PAZARA ÇIKARMISLAR, HERKES YİNE KENDİ AKLINI ALMIŞ:

İnsan kendi tutumunu, davranışını başkalarınınkinden daha üstün görür. Herhangi bir konuda onun düşündüğüne benzemeyen başka düşünceler ileri sürülse, kendi düşüncesini yeğler. Öyle ki bütün insanların akılları ortaya konulup da, her kişi bir akıl seçsin, kendisine akıl edinsin denilse herkes şimdiki aklını seçip alır.

AKILLI KÖPRÜYÜ BULUNCAYA KADAR, DELİ SUYU GEÇER:

Tedbirli kişi, istediği şeyi elde etmek için sağlam yol arar. Bunun için de sonucu almakta gecikir. Atak kişi ise tehlikeyi göze alarak işe girer ve çabuk sonuç alır.

AKILLI, SÖZÜNÜ AKILSIZA SÖYLETİR:

Başkası adına konuşmak, insanın başını derde sokar.

AKILSIZ BAŞIN CEZASINI AYAKLAR ÇEKER:

Yönetici konumunda olanların yaptığı hataların sonuçlarını çoğunlukla alttakiler çeker" anlamında bir söz.

AKILLI DÜŞMAN AKILSIZ DOSTTAN HAYIRLIDIR:

Akılsız kimse iyi niyetli olsa dahi yaptığı işin ne gibi kötü sonuçlar doğuracağını hesap edemediğinden dostuna bilmeyerek fenalık edebilir, akıllı düşmanın yapacağı kötülükse akıl yoluyla sezilir ve gereken tedbir alınabilir.

AKLIN YOLU BİRDİR:

Mantıklı ve doğru olan, sonuçları tahmin edilen ve en önemlisi gidişatı ortada olan bir olay için düşünülen her ortak yol doğru yoldur.

AKLINA GELENİ İŞLEME, HER AĞACI TAŞLAMA:

Sonunu düşünmeksizin aklına gelen her işi yapan, herkese sataşan kişi, tutumunun büyük zararlarını görür.

ALET İŞLER, EL ÖVÜNÜR:

İnsan ne kadar usta olursa olsun, gerekli araçlar olmadıkça kusursuz iş yapamaz.

ALLAH BİR KAPIYI KAPARSA BİN KAPIYI AÇAR:

İşi büsbütün bozulan, bir çıkmaza düşen insan karamsarlığa kapılıp Yüce Allah'tan umut kesmemelidir. Çünkü Allah rahmetini esirgemez, O'nun rahmeti boldur. Allah hiç umulmadık bir anda bir sebep yaratır ve çare gösterir, bize iyi imkânlar sunar.

ALLAH GÜMÜŞ KAPIYI KAPARSA ALTIN KAPIYI AÇAR:

İşi bozulan kişi umutsuzluğa düşmemelidir. Allah'ın onu eskisinden daha iyi bir işe kavuşturacağına inanmalıdır.

ALTIN ELİ BİÇAK KESMEZ:

(1) Hünerli kişiye yaşama güçlükleri etki yapamaz. O, sarsılmadan işini sürdürür. (2) Varlıklı kişiyi kimse alt edemez.

ALTIN EŞİK, GÜMÜŞ EŞİĞE MUHTAÇ OLUR:

Zenginliğe de iş başında olmaya da güvenilmemelidir. Gün gelir, zengin yoksullaşır; eskiden yoksul iken zengin olan kişiye muhtaç duruma düşer.

ALTIN YUMURTLAYAN TAVUK KESİLMEZ:

Kişi, küçük bir çıkar uğruna kendisine büyük yarar sağlayan bir kaynağı ortadan kaldıracak davranışlardan kaçınmalıdır.

ALTINI SAKLAMAK HÜNER DEĞİL, KURUŞU SAKLAMAK HÜNER:

Tutumluluk değersiz görünen şeyleri değerlendirmekle olur.

ALTININ KIYMETİNİ SARRAF BİLİR:

Bir kimsenin, bir şeyin değerini, ancak bu konularda uzmanlığı bulunanlar bilir.

ARABA DEVRİLİNCE YOL GÖSTEREN ÇOK OLUR:

İş işten geçtikten sonra verilen öğüdün değeri yoktur, anlamında bir sözdür.

ARAP ELİ ÖPMEK, DUDAK KARARTMAZ:

İnsanlara saygı duymak ve onlara hürmet göstermek bizim değerimizi arttırır. Bu kişiler zayıf kişiliklide olsa, kötü niyetlide olsa biz gereken saygımızı kaybetmemeli ancak kendimizden ödünde vermemeliyiz. Ayrıca yaşlı olsun, ihtiyar olsun her insana gereken özeni göstermeliyiz.

ARKADAŞINI SÖYLE, SANA KİM OLDUĞUNU SÖYLE-YEYİM:

Kişiler ilk önce çevrelerinden etkilenirler. Kişileri toplumlar yetiştirir. Eğer arkadaş çevresi kötü olan bir ortamda ise kötü, iyi ve paylaşımcı bir çevrede isek bizde iyi huylu ve yardımsever insanlar oluruz.

ASLAN YATTIĞI YERDEN BELLİ OLUR:

Bir kimsenin oturduğu yerin durumu, onun kişiliğini belli eder.

AŞK OLMAYINCA MEŞK OLMAZ:

Öğreneceği işe karşı aşırı isteği bulunmayan kimse o işi öğrenemez, anlamında söylenir.

ATEŞ DÜŞTÜĞÜ YERİ YAKAR:

Bir yıkım, acı, ona uğrayanı yakar kavurur, onu sürekli kıvrandırır, başkalarının o yıkıma üzülmeye geçicidir.

ATTAN DÜŞEN YİNE ATLANIR:

Yüksek mevkiden olan yine yüksek bir mevkiye gelir.

ATEŞ OLMAYAN YERDEN DUMAN ÇIKMAZ:

Bir olayın gerçekten meydana gelmiş olup olmadığını anlamak için, gizli kalamayan belirtisine bakmak gerekir. Bu belirti varsa olay da var demektir.

ATIN ÖLÜMÜ ARPADAN OLSUN:

Çok sevilen bir yiyecten aşırı yenirken, dokunsa da katlanılacağını anlatır.

AYAĞINI YORGANINA GÖRE UZAT:

Giderini gelirine uydur. Harcamaların gelirini aşmasın.

AYIPSIZ YÂR ARAYAN YÂRSIZ KALIR. (KUSURSUZ DOST ARAYAN DOSTSUZ KALIR):

Ayıpsız yâr arayan yârsız kalır. (Kusursuz dost arayan dostsuz kalır):

AYNASI İŞTİR KİŞİNİN LAFA BAKILMAZ:

Bir insan hakkında herhangi bir yargıda bulunmak için söylediği sözlere değil yaptığı işlere bakmak gerekir.

AZ ATEŞ ÇOK ODUNU YAKAR:

Küçük bir tehlike, elverişli ortam bulunca, büyüye büyüye önüne geçilemez durum alır. Bir avuç suçlu, büyük bir suçsuz yığınının başını belaya sokar.

AZ KAZ, UZ KAZ, BOYUNCA KAZ:

Birisi için kazdığın kuyuya kendin düşebileceğini göz önünde bulundur. Onun için bu kuyu kendini kurtarabileceğinden daha derin olmasın. Yani sana yapılmasını istemediğin bir kötülüğün daha ağırını başkasına yapma.

AZ SÖYLE, ÇOK DİNLE:

Kişi, az konuşursa hem çevresindekileri rahatsız etmemiş; hem de daha az yanılmış olur. Çok dinlemekle ise çok şey öğrenir.

AZ TAMAH ÇOK ZİYAN GETİRİR:

İnsan bir şeyde hırsa kapılırsa o şeyin sonu kazançla kapanmaz. Elde ettikleriyle yetinmeyerek daha çoğunun peşinde koşan kimseler, elde ettiklerinden daha çok zarara uğrarlar.

AZ VEREN CANDAN ÇOK VEREN MALDAN:

Varlıklı olmayan kimse, yardım, ya da armağan olarak az şey verebilir. Bu büyük bir fedakârlıktır. Varlıklı kimse birçok şey verebilir. Bu, onun için özveri sayılmaz.

AZ ELİ AŞTA GÖR, ÇOK ELİ İŞTE GÖR:

Yemeğin iyisi az insanla olur, işin iyisi ve hızlısı da çok insanla olur.

AZA SORMUŞLAR NEREYE, ÇOĞUN YANINA DEMİŞ:

Küçük kazançların bile hep varlıklı kimselere düştüğü kanısını belirtir, anlamında bir söz.

AZICIK AŞIM KAYGISIZ BAŞIM:

İnsan elindekiyle yetinir, gözü daha yükseklerde olmazsa, rahat ve huzurlu bir hayat sürer.

BABA KORUK YER, OĞLUNUN DIŞI KAMAŞIR:

Babanın yaptığı kötü bir işin sıkıntısını oğul çeker.

BABA OĞLUNA BİR BAĞ BAĞIŞLAMIŞ, OĞUL BABAYA BİR SALKIM ÜZÜM VERMEMİŞ:

Babalar çocukları için büyük özveride bulunurlar. Ama çocuklar babaları için küçük bir özveride bulunmazlar.

BACA EĞRİ DE OLSA DUMAN DOĞRU ÇIKAR:

Yaradılışı itibarıyla iyi olan kişi en kötü durumda bile olsa bu niteliğini kaybetmez, anlamında bir söz.

BAĞA BAK ÜZÜM OLSUN, YEMEYE YÜZÜN OLSUN:

Kişi, verim beklediği şeyden istediğini alabilmek için gereken harcamalardan kaçınmamalıdır. Yoksa ne yüzle tam verim bekleyebilir?

BAĞLI KOYUN YERİNDE OTLAR:

İnsan, ne kadar yetenekli ve çalışkan olursa olsun bu yönleri ortaya koyabileceği bir ortam ve imkân bulamaz ise ilerleyemez, kendini gösteremez.

BAKARSAN BAĞ, BAKMAZSAN DAĞ OLUR:

Onarılıp bakılan, iyi durumu korunan şeyden yararlanır, bakımsız bırakılan şey ise işe yaramaz olur.

BAL BAL DEMEKLE AĞIZ TATLANMAZ:

Güzel sözler söylemekle güzel şeyler gerçekleşmez.

BAL OLAN YERDE SİNEK DE OLUR:

Güzel şeyin çevresinde ondan yararlanmak isteyen asalaklar dolaşır

BAL TUTAN PARMAĞINI YALAR:

Başkalarına güzel şeyler dağıtmakla görevli olan kimse, dağıttığından az çok kendisi de yararlanır.

BALIK AĞA GİRDİKTEN SONRA AKLI BAŞINA GELİR:

İnsan tedbirsizliği yüzünden bir yıkıma uğradıktan ve iş isten geçtikten sonra neden şöyle yapmadım, neden böyle yapmadım diye üzülür.

BALIK BAŞTAN AVLANIR:

Bir şeyi ele geçirebilmek için onu yönetenleri ele geçirmek gerekir.

BALIK BAŞTAN KOKAR:

Bir işte aksaklık başta olanlardan kaynaklanır.

BANA ARKADAŞINI SÖYLE, SANA KİM OLDUĞUNU SÖYLEYİYİM:

İnsan, beraber bulunduğu kişilerden etkilenir.

BANA DOKUNMAYAN YILAN BİN YAŞASIN:

Bazı bencil, çıkarıcı kimseler vardır ki, onlar, sırf kendilerine zarar vermiyor diye kötülük yapan kimselere engel olmazlar.

BAŞ DİLLE TARTILIR:

Kişinin aklı, söylediği sözlerle ölçülür.

BAŞ BAŞA VERMEYİNCE TAŞ YERİNDEN KALKMAZ:

Bir insanın gücü sınırlıdır, tek başına her işi yapamaz. Kimi zor işleri yapması için de başka insanların gücüne, işbirliğine ihtiyaç duyar. Güçler birleştirilince zor işlerin yapılması da kolaylaşır.

BAŞ NEREYE GİDERSE AYAK DA ORAYA GİDER:

Küçükler büyüklerin izinden yürür, her işte onları örnek alır.

BAŞ SALLAMAKLA KAVUK ESKİMEZ:

Bir kimsenin suyunca gitmekten, söylediklerine evet, peki demekten zarar gelmez.

BAŞA GELEN ÇEKİLİR:

Uğradığımız kaçınılmaz yıkımlara katlanmaktan başka elimizden ne gelir? Sabırlı olmalıyız.

BAŞA GELMEYİNCE BİLİNMEZ:

Başkasının uğradığı bir yıkımın ne kadar acı olduğunu, başımıza böyle bir felaket gelmeyince, gereği gibi anlayamayız.

BEDAVA SİRKE BALDAN TATLIDIR:

Para verilmeden elde edilenler değersiz bile olsa, çok değerli gözüktür.

BENZEYE BENZEYE YAZ, BENZEYE BENZEYE KIŞ OLUR:

Günler birbirinden çok farklı olmadığı halde hava yavaş yavaş ısınarak yaz, aynı biçimde yavaş yavaş soğuyarak kış gelir. Bu durum toplumun gelişmesinde ve gerilemesinde de görünür.

BESLE KARGAYI OYSUN GÖZÜNÜ:

Kıymet bilmez kişiler kendilerine yapılan iyiliğe, kötülükle karşılık verebilirler.

BEŞ PARMAĞIN BEŞİ BİR DEĞİL:

İnsanlar duygu, yetenek ve benzeri konularda birbirinin tıpkısı, aynısı değildirler. Çeşitli nitelik ve meziyetlerle birbirinden ayrılırlar.

BİLMEK AYIP DEĞİL ÖĞRENMEMEK AYIPTIR:

İnsan her şeyi bilemez. Bu, kusur değildir. Ancak bilmediği bir işi, sorup öğrenmeden yapmaya kalkışmak kusurdur. Çünkü yanlış ve zararlı bir yola sapılmış olabilir.

BİN BİLSEN DE BİR BİLENE DANIŞ:

İnsan bir şeyi ne denli iyi bilse de, o işi yapmak istediğinde daha iyi bilen birine akıl sormalıdır.

BİN NASİHATTEN BİR MUSİBET YEĞDİR:

Yanlış bir yol tutmuş kimi insanlar vardır ki, onlara ne kadar çok öğüt verisen ver, tuttukları yanlış yoldan çevirmekte olan bu öğütler bir fayda temin etmez. Ama takip ettiği yanlış yolda başına gelen bir felaket, onu doğru yola getirmekte daha etkili olur.

BİR ADAMA KIRK GÜN NE DERSEN O OLUR:

Sürekli telkinle bir kişinin bilinçaltına birtakım inançlar, duygular yerleştirilebilir.

BİR AĞAÇTA GÜL DE BİTER, DİKEN DE:

Bir toplumda iyi insan da yetişir, kötü insan da.

BİR AHIRDA AT DA BULUNUR EŞEK DE:

İnsanlar toplu olarak yaşayan varlıklardır. İnsanlarda farklı yaratılmışlardır. İnsan vardı iyi, dürüst, çalışan; insan vardır kötü, tembel ve çıkarıcı. Bundan dolayı bir yerde her çeşit insan bulunur.

BİR BAŞ SOĞAN, BİR KAZANI KOKUTUR:

Kötü bir kişi, kötü bir davranış, kötü bir söz, büyük bir topluluğun havasını bozar.

BİR ÇİÇEKLE BAHAR OLMAZ:

Küçük, güzel bir belirtiyle doyurucu sonuca ulaşılmaz.

BİR ÇÖPLÜKTE İKİ HOROZ ÖTMEZ:

Bir toplumda iki baş olmaz. Olursa aralarında anlaşmazlık çıkar; biri ötekini uzaklaştırır.

BİR ELİN NESİ VAR İKİ ELİN SESİ VAR:

İnsan büyük işleri tek başına yapamaz. Başkısıyla iş birliği yapmalıdır ki, önemli bir varlık gösterebilsin.

BİR FİNCAN KAHVENİN KIRK YIL HATIRI VARDIR:

İyilik küçük de olsa unutulmaz.

BİR İNSAN YEDİSİNDE NEYSE YETMİŞİNDE DE ODUR:

Kişinin çocukluğundaki huyları, özellikleri değişmez; ihtiyarlığında da sürer.

BİR KİŞİNİN ADI ÇIKACAĞINA CANI ÇIKSIN:

Adı kötüye çıkan kişi, kötü olmasa bile, bu kamu yargısını kolay kolay düzeltemez. Nerede adı anılsa, hiçbir araştırma yapılmadan, hemen kötülüğü ortaya atılır. Bu durumdaki kimse ölmeyi yeğler mi yeğler.

BİR KÖTÜNÜN YEDİ MAHALLEYE ZARARI DOKUNUR:

Bir kötünün, yalnızca yakın çevresine değil daha geniş çevrelere de zararı dokunur.

BİR TEPE YIKILIR, BİR DERE DOLAR:

Dünyada hiçbir şey kaybolmaz. Birinin kaybettiğini başkası kazanır. Bir zengin yoksullaşırken bir yoksul da zenginleşir.

BİRİ YER, BİRİ BAKAR; KIYAMET ONDAN KOPAR:

Herkesin yararlanabileceği şeyden kimi kişiler yararlanır da başkalarına yararlanma olanağı vermezlerse bundan büyük kavga çıkar.

BİTLİ BAKLANIN KÖR ALICISI OLUR:

Kötü, işe yaramaz nesnelerin, bunlardan anlamayan isteklileri olur.

BOĞAZ DOKUZ BOĞUMDUR:

Bir sözü söylemeden önce iyice düşünüp söylemeli, pat diye söylememeli, karşımızdakini incitebiliriz.

BORÇ ÖDEMEKLE, YOL YÜRÜMEKLE TÜKENİR:

Bir işte süreklilik esastır. Yol nasıl yürümekle, borç ödemekle bitirilirse, yapılacak herhangi bir iş üzerinde sürekli olarak çalışmakla başarılır.

BORÇ YİĞİDİN KAMÇISIDIR:

Borç, kişiyi -borcunu ödeyebilmesi için daha çok çalışmaya zorlar.

BORÇLU ÖLMEZ, BENZİ SARARIR:

Borç kişiyi öldürmez. Ama hasta edecek kadar üzer.

BOŞ ÇUVAL DİK DURMAZ:

(1) Karnı doymayan kimse çalışmaz. (2) Bilgisiz, yeteneksiz insan kendisine verilen görevde, işte tutunamaz.

BOŞ GEZMEKTEN BEDAVA ÇALIŞMAK YEĞDİR:

Boş gezmek, kişiyi tembelliğe alıştıır ve herkesin gözünden düşürür. Çalışmak ise, para karşılığında olmasa bile, kişinin yeteneğini artırır ve tembel olmadığını göstererek paralı iş bulmasına yardım eder.

BÖYLE GELMİŞ, BÖYLE GİDER:

Öteden beri süre gelen durum, kurulu düzen, halk arasında yaşayan gelenek ve görenekler kolay kolay değişmez.

BUGÜNÜN İŞİNİ YARINA BIRAKMA:

Bugün yapılması gereken bir işi ertesi güne bırakmanın türlü sakıncaları vardır. Yarın daha önemli bir iş çıkabilir ve bugünkü işten önce onun yapılması gerekir, bugünkü iş yine kalır. Ya da yarın çıkacak başka işler bugünküne ekleneceğinden hepsini yapmaya vakit yetmez.

BÜYÜK LOKMA YE, BÜYÜK SÖZ SÖYLEME:

Başaramayacağın, sonuçlandıramayacağın bir konuda kesin sözler söyleme, anlamında kullanılan bir söz.

BİRLİKTEN KUVVET DOĞAR:

Toplu veya beraber davranmak daha büyük güç sağlar.

CAMBAZ İPTE, BALIK DİPTE GEREK:

Kişi, uzmanlığının gereği ne ise onu yapmalıdır.

CAN BOĞAZDAN GELİR:

Yaşamak, güçlenmek için yemek gerekir.

CAN CANIN YOLDAŞIDIR:

İnsan tek başına yaşayamaz, insan insana gereklidir.

CAN ÇIKMAYINCA HUY ÇIKMAZ:

Hayat boyu kazanılan alışkanlıklar da gelişir. Ama değiştirmek çok zordur. Kişi ölünceye kadar devam eder, anlamında bir söz.

CANA GELECEK ZARAR, MALA GELSİN:

Zarardan kurtulma olanağı yoksa bunun cana değil, mala gelmesi yeğlenir. Canı korumak için mal feda edilir.

CEFA ÇEKMEYEN SEFANIN KADRİNİ BİLMEZ:

Hayatında dert ve sıkıntı çekmemiş olan kişiler, mutluluğun kıymetini anlayamazlar.

CENNETİN KAPISINI CÖMERTLER AÇAR:

Cömert insan muhtaçları gözetir, yardımda bulunur. Allah da onların bu fedakârlıklarına fazlasıyla mükâfat verip cennetine koyar. İhtiyaç sahiplerinin ihtiyacını gidermek en büyük sevaplardan biridir.

CİNS HOROZ YUMURTADA ÖTER:

Çocuğun soyluluğu ve değeri daha bebekken her halinden anlaşılır.

ÇABALAMA İLE ÇARIK YIRTILIR:

Olmayacak işi zorla yapmaya çalışan zarara uğrar.

ÇALIDA GÜL BİTMEZ, CAHİLE SÖZ YETMEZ:

Güzelliklerin simgesi olan gülün çalıda yaşaması düşünülemez. Aynı şekilde, cahil kişiye de sözün doğrusunu anlatmak mümkün değildir. Cahil olduğu için kendi bildiklerinin dışında da doğruların bulunduğunu kabul etmesi mümkün değildir, anlamında bir söz.

ÇALMA ELİN KAPISINI, ÇALARLAR KAPINI:

İnsanlara kötülük yapmayı kararlaştırmadan önce iyi düşünmelidir. Kötülük, kötülüğü doğurur. Bundan dolayı kimseye kötülük yapılmamalıdır. Yoksa aynı kötülüğü onlarda sana yaparlar.

ÇAMUR AT İZİ KALSIN:

İnsanlara yapmadıkları bir olaydan dolayı iftira atıldığı zaman kimse inanmasa bile mutlaka inanalar çıkacak ve insanların akıllarında soru işareti kalacaktır.

ÇANAĞA NE DOĞRARSAN O ÇIKAR KAŞIĞINA:

Kişi, kendisi için önceden ne gibi hazırlıklar yapmışsa ileride onun veriminden yararlanır.

ÇİFTÇİNİN AMBARI SABANIN UCUNDADIR:

İnsanın eline ancak kazandığı şey geçer. İyi sonuç almak isteyen kimse çok çalışmalı, işine dört elle sarılmalıdır. Nitekim toprak, iyi sürülürse bol ürün verir.

ÇİRKEFE TAŞ ATMA, ÜSTÜNE SIÇRAR:

Kötülük yapmak için fırsat arayan kişilerle çatışmaya gelmez. Böyle insanlara sataşan zararlı çıkar, itibarı zedelenir.

ÇİVİ ÇIKAR AMA İZİ KALIR:

Başkasına yaptığın bir fenalığı kaldırıp gidersen bile kötü izini, anısını gideremezsin.

ÇİVİ ÇİVİYİ SÖKER:

Güç bir şey, güçlü bir şeyle yenilir. Çetin işlerin üzerine sağlam bir irade ve olağan gücümüzle yüklenmeliyiz.

ÇOCUK DOĞMADAN DON BİÇİLMEZ:

Ele geçeceği, ortaya çıkacağı daha belli olmayan şey için önceden hazırlık yapmak doğru değildir.

ÇOK BİLEN ÇOK YANILIR:

İnsan ne kadar çok şey bilirse bilsin, bilmediği daha çoktur. Çok bildiğinden kendine çok güvenen kişi, bilmediği şeylere de karışır ve bunlarda yanılır. Bir insan çok bilgi sahibi olabilir. Ama bu demek değildir ki her şeyin mahiyetini biliyor. Onun da bilmediği, inceliğini kavramadığı pek çok şey vardır. Bu bakımdan bilgisi sebebiyle bir insan kendisine güvenip öyle olur olmaz şeylere karışmamalıdır. Yoksa yaptığı bir hareket, söylediği bir söz, fark etmediği bir durum onu yanlışlığa düşürüp zor durumda bırakabilir.

ÇOK GEZEN TAVUK AYAĞINDA PİSLİK GETİRİR:

(1) Olur olmaz her yere girip çıkan kadın hakkında dedikodu yapılır, adı lekelenir. (2) Gezip dolaştığı yerlerde kötü şeyler gören kişi, kötü huylar ve zararlı bilgiler edinerek yerine döner.

ÇOK KONUŞAN ÇOK YANILIR:

Çok konuşan, sözlerini denetlemeden, iyi düşünmeden ortaya atacağından yanlış şeyler söyleyebilir.

ÇUL İÇİNDE ASLAN YATAR:

Bir kimsenin değeri, kılık kıyafeti ile değil, kişiliğindeki cevherle ölçülür.

ÇÜRÜK TAHTA ÇİVİ TUTMAZ:

Esas niteliği bozulmuş bir şeyi eski haline getirmek mümkün değildir, anlamında bir söz.

DAĞ BAŞI DUMANSIZ OLMAZ:

Toplumda yüksek ekonomik ve sosyal seviyeye sahip insanların, bu konumlarından kaynaklanan bir takım üzüntü ve sıkıntıları vardır. Bu durum, zenginlik ve yüksek makam devam ettiği sürece hiç eksilmez.

DAĞ DAĞA KAVUŞMAZ, İNSAN İNSANA KAVUŞUR:

İnsanlar, dağlar gibi yerlerinden kımıldamayan cansızlar değildir. Dostlar, tanışlar, birbirlerinden ne denli uzak düşmüş olurlarsa olsunlar ve buluşmaları ne denli güçleşmiş bulunursa bulunsun, günün birinde kavuşabilirler.

DAMLAYA DAMLAYA GÖL OLUR:

Küçük ve önemsiz şeyler birikerek büyük şeyleri meydana getirirler.

DAVUL DENGİ DENGİNE ÇALAR:

Birlikte yaşayacak veya arkadaş olacak kimseler anlaşabilmeli.

DAVULUN SESİ UZAKTAN HOŞ GELİR:

İşin içinde olmayanlar o işi kolay veya kârlı sanırlar.

DELİ DELİYİ GÖRÜNCE DEĞNEĞİNİ SAKLAR:

Saldırgan kimse, kendisi gibi birine saldırmaktan çekinir.

DELİ İLE ÇIKMA YOLA, BAŞINA GELİR BELA:

Deli, kendisiyle arkadaşlık edenin başına çeşit çeşit dert açar.

DELİYE HER GÜN BAYRAM:

Hiçbir şeyle bağlantısı olmayan, hiçbir şeyi kendine dert edinmeyen, istediği yerde dolaşıp dilediği işi yapan delinin bütün günleri bayram özgürlüğü ve şenliği içinde geçer. Delinin bu başıboş yaşayışını uygulamaya özenenler için de söylenecek şey budur.

DEMİR TAVINDA DÖVÜLÜR:

Bir işin yapılması için uygun olan bir durum ve bir zaman vardır.

DENİZE DÜŞEN YILANA SARILIR:

Güç bir duruma düşenlerin bundan kurtulmak için her türlü çareye başvurmaları olağandır.

DERDİNİ SÖYLEMEYEN DERMAN BULAMAZ:

Bizim çözüm yolunu bulamadığımız birçok güçlükler başkaları çözüm bulabilirler. Ancak sıkıntımızın ne olduğunu kimseye söylemezsek bunun giderilmesi yolunu gösteren bulunmaz.

DERVİŞİN FİKRİ NE İSE ZİKRİ DE ODUR:

İnsan, kafasının içindeki düşünce ne ise konuşmasında onu dile getirir.

DEVEYE, “BOYNUN EĞRİ”, DEMİŞLER; “NEREM DOĞRU KI” DEMİŞ:

Yapılan işin bir yerinin değil, her tarafının kusurlu olduğu anlamında bir söz.

DEVEYİ YARDAN UÇURAN BİR TUTAM OTTUR:

Küçük bir çıkar peşinde koşmak, çoğu kez kişinin büyük zararlara uğramasına yol açabilir.

DİBİ GÖRÜNMEYEN SUDAN GEÇME:

Her yönünü iyice öğrenmediğin işe girişme.

DİKENSİZ GÜL OLMAZ:

Yaşanan her başarı ve mutluluğun yanında, bu sürecin parçası olan küçük olumsuzluklar da mevcuttur.

DOĞRU BİLİNMEYİNCE EĞRİ BİLİNMEZ:

Doğru ile yanlış, iyiyle kötüyü birbirinden ayırmak için her ikisini de bilmek, tanımak gerekir.

DOĞRU SARSILIR AMA YIKILMAZ:

Özü sözü bir olan dürüst kişiler, hataları ve başkalarının sözleriyle itibar (saygınlık) kaybetse bile zaman içinde yitirdiği değerleri yeniden kazanırlar.

DOĞRU SÖYLEYENİ DOKUZ KÖYDEN KOVARLAR:

Doğru olmakla birlikte başkalarının işine gelmeyen söz söyleyenlerin sevilmediğini anlatır.

DOĞRU SÖYLEYENİN BİR AYAĞI ÜZENGİDE GEREK:

Doğru sözlü olan kişi, bulunduğu yerden ayrılmaya hazır olmalıdır. Çünkü seilmeyen, istenmeyen kişi olacak, orada barınamayacaktır.

DOĞRU SÖYLEYENİN TEPESİ DELİK OLUR:

Doğru söyleyen çok düşman kazanır ve onların karşı saldırılarına hedef olur.

Doğru söz yemin istemez:

Yemin, yalan olduğu düşünülebilen sözün doğruluğuna inandırmak içindir. Sözün doğruluğunda kuşku yoksa yemine gereklilik yoktur.

DOĞRULUK MİNAREDE KALMIŞ, ONUN DA İÇİ EĞRİ:

Doğru görünen nice kişiler vardır ki içyüzlerini bilenlerden nasıl düzenbaz oldukları öğrenilir.

DOĞRUNUN YARDIMCISI ALLAH'TIR:

Dürüst kimse bu dünyada çok sıkıntı çekebilir; fakat hiçbir zaman onur kırıcı bir duruma düşmez. Sendeler ama yere yüzüstü yuvarlanmaz. Çünkü işlerinden doğruluktan ayrılmayan kişiye Allah her zaman yardım eder.

DOST ACI SÖYLER:

Dost olan kimse dostundan gerçeği saklamaz, dostunun kusurunu, yanlışını acı da olsa söyler, dostunu uyarır, dostun acı sözü iyilik içindir.

DOST AĞLATIR, DÜŞMAN GÜLDÜRÜR:

Dost olan kimsenin söylediği söz, acı da olsa, insanın iyiliği içindir.

DOST BAŞA BAKAR, DÜŞMAN AYAĞA:

İnsan yukarıya doğru yükselir, aşağıya doğru alçalır. Baş, vücudun yukarısındadır, ayakta tam altımızda. Bize bakan her tarafımızı görür. İnsana dostta bakar, düşmanda. Bundan dolayı dosta karşıda, düşmana karşıda güzel giyinmek gerekir. Çünkü dost, yükselmesini görmek istediği başımıza; düşman, kaymasını beklediği ayağımıza bakar.

DOST İLE YE, İÇ; ALIŞVERİŞ ETME:

Alışverişte her iki taraf da kendi çıkarını düşüneneğinden dolayı iki dost arasındaki alışveriş dostluğu bozabilir.

DOST KARA GÜNDE BELLİ OLUR:

Gerçek dostlar ancak üzüntülü, sıkıntılı günlerde insanı yalnız bırakmamakla belli olur, anlamında bir atasözü.

DOST, DOSTUN AYIBINI YÜZÜNE SÖYLER:

Gerçek dostumuz ayıbımızı yüzümüze karşı söyler.

DOST, DOSTUN EYERLENMİŞ ATIDIR:

Gerçek dost, arkadaşının sıkışık zamanında yardımına koşmaya hazır durumdadır.

DOSTUN ATTIĞI TAŞ BAŞ YARMAZ:

Dostumuzun bizi hırpalaması, gücümüze gitmez. Çünkü bunun iyi niyetle ve iyiliğimiz için yapıldığını biliriz.

DUT KURUSU İLE YÂR SEVİLMEZ:

Ancak büyük özverilerle elde edilebilecek güzel bir şey, özveride bulunulmadan ele geçirilemez.

DUVARI NEM, İNSANI GAM YIKAR (DEMİR NEMDEN, İNSAN GAMDAN ÇÜRÜR):

Nem demiri nasıl paslandırır, çürütürse gam da insanı öylece yıpratır, harap eder.

DÜŞENİN DOSTU OLMAZ:

Zenginle, iş başında olanla herkes dostluk kurar. Çünkü ondan çıkarları vardır. Zengin kişi yoksul düşünce, iş başındaki işten ayrılınca, çevresinde o dostlardan kimse kalmaz. Hepsî, eski dostlarını kötü durumuyla baş başa bırakırlar.

DÜNYA TÜKENİR, YALAN TÜKENMEZ:

Dünyada hadsiz, hesapsız yalancı vardır. Bunları huylarından vazgeçirmek de olanaksızdır. Yalan, yeryüzünü öyle sarmıştır ki kıyamet kopsa ona bir şey olmaz.

ECEL GELDİ CİHANA, BAŞ AĞRISI BAHANE:

İnsan eninde sonunda ölecektir, ölümden kaçış yoktur, onun için insan hiç beklenmedik bir şeyden bile ölebilir, çünkü gerçek neden kişinin yaşama süresinin dolmuş olmasıdır, anlamında söylenir.

EĞRETİ ATA BİTEN TEZ İNER:

Geçici olarak başkasının malını ve yetkisini kullanan kişi, çok geçmeden bu mal ve yetkiyi asıl sahibine bırakacaktır.

EĞRİ OTUR, DOĞRU SÖYLE:

Sadece seni ilgilendiren konularda doğru yolda olmamana başkası karışamaz. Duruşun, oturuşun, giyinişin, özel işlerini yürütüşün beğenilmese bile bunlar senin bileceğin şeylerdir. Ama yalan söylemene göz yumulamaz. Her vakit doğru söylemeli, doğruluktan şaşmamalısın.

EK TOHUMUN HASINI, ÇEKME ERZAK YASINI:

Bir girişimden iyi sonuç almak isteyen temeli sağlam kurmalıdır. Nitekim ekilen tohum güzel olursa çıkan ekin de güzel, güçlü ve bol olur.

EKERSEN BAĞ, EKMEZSEN DAĞ OLUR:

Bakılıp onarılan şeyler yararlanılacak duruma gelir. Bakımsız bırakılan şeyler işe yarardan çok zarara sebebiyet verir.

EL ELDEN ÜSTÜNDÜR:

Bir konuda çok ileri durumu bulunan kişi, o konunun son kertesine ulaşmış değildir. Kendisinden ileri ve derece birbirinden yüksek birçok kimseler daha vardır.

EL ELİ YIKAR, İKİ ELDE YÜZÜ YIKAR:

İyilikten anlayan kimseye bir yardımımız dokunursa, bu kişi bizim iyiliğimizin altında kalmaz. Bizden aldığı güç ve imkânla, daha fazla yardım etmek arzusuyla dolar ve bunu yapar.

EL ELİN EŞEĞİNİ TÜRKÜ SÖYLEYEREK ARAR:

Bir kimsenin sıkıntısına çare bulacak olan kişi, içinden acı duyarak değil, zevk ve eğlencesinden geri kalmayarak bu işi yapar.

EL ELİN NESİNE GÜLEREK GİDER YASINA:

Bir kimsenin acısı başkasının umurunda olmaz, bu acıyla ilgilenir görünse bile keyfini bozmaz.

EL ELİYLE YILAN TUTAN, YARISINI YALAN TUTAR:

Kişi kendi işini kendisi yapmalıdır.

ELÇİYE ZEVAL OLMAZ:

Bir kimsenin sözünü başka bir kimseye iletmekle görevli kişi, bu sözlerden sorumlu değildir. Sözler kırıcı ise bunda aracının bir suçu yoktur. Onu cezalandırmak gibi bir davranışta bulunulmamalıdır.

EL, ELİN AYNASIDIR:

İnsanlar birbirinin durum ve davranışını izlerler, onun için birbirlerinin özelliklerini iyi bilirler.

ELDEKİ YARA, YARASIZA DUVAR DELİĞİ:

Bir kimsenin acı ve sıkıntısı başkasına dert gibi görünmez: Üzüntü içinde olan o değil ki.

EŞEĞİN KUYRUĞUNU KALABALIKTA KESME; KİMİ UZUN DER, KİMİ KISA:

Kimseyi ilgilendirmeyen önemsiz bir işini, herkesin düşüncesini bildirmesine meydan verecek biçimde yapmaya kalkarsan her kafadan bir ses çıkar; hangisine uyacağını şaşırırsın. Böyle işleri kendi kendine karar verip yapmalısın.

ET TIRNAKTAN AYRILMAZ:

Çok yakın akrabalar arasındaki bağ, aralarında ne kadar anlaşmazlık çıkarsa çıksın, kolay kolay kopmaz.

ETLE TIRNAK ARASINA GİRİLMEZ:

Ana baba ile çocuklar ve yakın akrabalar arasındaki anlaşmazlıklara, tartışmalara karışmak doğru değildir, onlar sorunlarını kendileri çözümlerler.

EV ALMA, KOMŞU AL:

Ev alacak kimse için komşular evden daha önemlidir. Komşular kötü ise, en güzel bir evde bile rahat oturulamaz.

EVDEKİ HESAP ÇARŞIYA UYMAZ:

Planlanan durumlar her zaman istenildiği gibi olmayabilir.

FAZLA AŞ, YA KARIN AĞRITIR YA BAŞ:

Her şeyin fazlası zarardır.

FAZLA MAL GÖZ ÇIKARMAZ:

Fazla mal kişiye zarar vermez. Bundan dolayı elden çıkarılmamalıdır.

FUKARANIN TAVUĞU TEK TEK YUMURTLAR:

Kişinin içinde bulunduğu çevrenin ekonomik ve sosyal yapısı, ulaşılan sonuçların niteliğini etkiler.

GENÇLİKTE TAŞ TAŞI, KOCALIKTA YE AŞI:

İnsan gençliğinde çalışıp para biriktirmelidir. Çünkü ihtiyarlayıp gücünü yitirdiği çalışmadığı dönemde ona ihtiyaç duyacaktır. Elinde olduğu için de rahat yaşayacaktır.

GERGİN İP ÇABUK KIRILIR:

Gergin ip esneme payı fazla kalmadığından biraz zorlamayla kopuverir. Önemli önemsiz olaylara kafayı takıp, sinirli ve gergin bir yaşantı süren kişiler de sağlıklarını kısa sürede yitirirler.

GÖNÜL BİR SIRÇA SARAYDIR, KIRILIRSA YAPILMAZ:

Bir kimsenin, hele dostlarımızın, gönlünü kırmamaya dikkat etmeliyiz. Kırılan gönül kolay kolay onarılamaz. Bu yüzden, eski dostluk bir daha o içtenlikle yenilenemez.

Gönül ferman dinlemez: En yüksek yerden yasak emri de gelse gönül sevdiğinden vazgeçmez.

GÖNÜL KİMİ SEVERSE GÜZEL ODUR:

Güzellik anlayışı kişiye göre değişir.

GÖRÜNEN KÖY KILAVUZ İSTEMEZ:

Açıkça belli olan bir durumu açıklamak gerekmez, o yeterince açıktır.

GÖZ GÖRMEYİNCE GÖNÜL KATLANIR:

Yakınımızda bulunmayanların özlemine, acısına daha kolay dayanabiliriz.

GÜLÜ SEVEN DİKENİNE KATLANIR:

İnsan, sevdiği kimse ya da iş yüzünden gelecek sıkıntılara dayanır.

GÜN DOĞMADAN NELER DOĞAR:

Beklenmedik bir sırada umut verici durumlarla da karşılaşma imkânı vardır.

GÜNEŞ BALÇIKLA SIVANMAZ:

Herkesin bildiği, apaçık bir gerçek yalan yanlış sözlerle değiştirilemez, ört bas edilemez.

GÜNEŞ GİRMİYEN EVE DOKTOR GİRER:

Ev, güneş almalıdır. Güneş, vücudu güçlendirir, birçok mikrobu öldürür, birçok hastalığa iyi gelir. Güneşsiz evde hastalık eksik olmaz.

GÜVENME VARLIĞA, DÜŞERSİN DARLIĞA:

İnsan, varlıklı durumuna güvenerek har vurup harman savurmamalı, tutumlu olmalıdır. Buna dikkat etmeyen kişi, işlerin iyi gitmediği ve çalışmadığı zamanlarda darlığa düşer.

GÜZÜN GELİŞİ YAZDAN BELLİDİR:

Başlangıç ve gidişat bir işin nasıl sonuçlanacağı konusunda aşağı yukarı bir fikir verir. İyi başlamayan, sürekli aksayan, aksiliklerden bir türlü kurtulamayan işin olumlu sonuçlanacağı pek düşünülemez.

HAK DEYİNCE AKAN SULAR DURUR:

Anlaşmazlıklarda doğruluk, dürüstlük, tarafsızlık, hakkaniyet yolundan hareket edilirse kimsenin söyleyecek bir sözü, eleştirisi kalmaz.

HASTA OLMAYAN SAĞLIĞIN KADRİNİ BİLMEZ:

İnsan hasta olup ağrılar, sızılar içinde kıvrandıktan sonra hasta olmadığı zamanki durumunun değerini gereği gibi anlar.

HASTAYA BAKMAKTAN HASTA OLMAK YEĞDİR:

Ağır bir hastaya bakmak o denli güçtür ki, kimi zaman hasta olmak bundan daha kolay görünür.

HAYIRLI KOMŞU, HAYIRSIZ AKRABADAN İYİDİR:

İnsana en yakın olan kimseler her zaman akrabaları değildir. Nice akrabalar vardır ki, uzakta yaşar ve bize her zaman ulaşamazlar. Kimileri de vefasız olabilir. Oysa ilgi ve iyiliklerini bizden esirgemeyen komşu ve dostlarımız, hiçbir ilgisini görmediğimiz hısımlarımızdan bize daha yakındır. Her ağacın meyvesi olmaz: Dıştan verimli gibi görünen herkes verimli olmaz.

HER ÇOK AZDAN OLUR:

Çok dediğimiz şeyler, azların birikmesiyle meydana gelmiştir. Çoğu elde etmek için azları biriktirmeye önem verilmelidir.

HER DAMARDAN KAN ALINMAZ:

Her insandan yardım istenmez, istense de alınmaz.

HER GÜZELİN BİR KUSURU VARDIR:

İyi bir şeyin ya da güzel bir insanın beğenilmeyen bir yanı, ufak da olsa bir kusuru mutlaka vardır. Kusuru olmayan iyi ya da güzel bir şey düşünülemez.

HER İŞTE BİR HAYIR VARDIR:

Kişi, kötümserliğe kapılmamak için olup biten her işi hayra yormalıdır.

HER KOYUN KENDİ BACAĞINDAN ASILIR:

Herkes kendinden sorumludur. Kimse bir başkasının tutum ve davranışlarından sorumlu tutulamaz.

HER ŞEYİN BAŞI SAĞLIKTIR:

İnsanın yapacağı her iş, vücut sağlığına bağlıdır. Sağlık olmazsa hiçbir iş yapılamaz.

HER YİĞİDİN BİR YOĞURT YİYİŞİ VARDIR:

Her kişinin kendine özgü bir çalışma yolu, bir iş yapma biçimi vardır.

HER YİĞİDİN GÖNLÜNDE BİR ASLAN YATAR:

Her insanın kendine göre elde etmek, ulaşmak istediği yüksek bir amacı bulunur.

HERKES AKLINI MEZADA VERMİŞ, YİNE KENDİ AKLINI ALMIŞ:

İnsan kendi tutumunu, davranışını başkalarınınkinden daha üstün görür. Herhangi bir konuda onun düşündüğüne benzemeyen başka düşünceler ileri sürülse, kendi düşüncesini yeğler. Öyle ki bütün insanların akılları ortaya konulup da, her kişi bir akıl seçsin, kendisine akıl edinsin denilse herkes şimdiki aklını seçip alır.

HERKES EVİNDE AĞADIR:

Herkesin kendi evinde, kendi bölgesinde hatırı sayılır, sözü geçer.

HERKES KAŞIK YAPAR AMA SAPINI MEYDANA GETİREMEZ:

Bir işi yapmadan yapmaya fark vardır. Kusursuz ve en güzel biçimde yapmayı herkes bilemez.

HERKESİN YORULDUĞU YERE HAN YAPILMAZ:

Bir yerde, bir düzende herkesin uymak zorunda olduğu genel kuralllar vardır. Bunlar kişinin dileği doğrultusunda değiştirilemez.

HOCANIN DEDİĞİNİ YAP, YAPTIĞINI YAPMA:

Din adamları bize dinin buyruklarını anlatırlar. Buna uymak gerektir. Ama birçok din adamının davranışları, din buyruklarına aykırı olduğundan gittikleri yola gidilmemelidir.

HUYLU HUYUNDAN VAZGEÇMEZ:

Bir huy, alışkanlık edinmiş kişiyi bu huyundan, alışkanlığından vazgeçirmek için ne denli uğraşılsa boştur, insanın huyu değişmez.

IRMAKTAN GEÇERKEN AT DEĞİŞTİRİLMEZ:

Bir iş yapılırken, bir yöntemden başka bir yöntemeye geçiş, tehlikeli bir durum ve zamanda yapılmamalıdır.

ISLANMIŞIN YAĞMURDAN KORKUSU OLMAZ:

Daha önce bir zarara uğramış kimse, kendisine aynı zararı verecek şeyden korkmaz.

İĞNEYİ KENDİNE, ÇUVALDIZI BAŞKASINA BATIR:

Başkasına zararı dokunacak bir davranışı yapmadan önce iyi düşün, kendi kendini eleştir.

İKİ AT BİR KAZIĞA BAĞLANMAZ:

Ayrı ayrı düşünceleri ve kişilikleri bulunan iki kişi bir arada yaşayamaz, bir işi birlikte yapamazlar.

İKİ BAŞ BİR KAZANDA KAYNAMAZ:

Ayrı ayrı düşünceleri ve kişilikleri bulunan iki kimse, bir arada yaşayamaz, birlikte yapılacak iş üzerinde birleşemezler.

İKİ CAMBAZ BİR İPTE OYNAMAZ:

Aynı ölçüde kurnaz, düzenci iki kişi, birbirlerini aldatmak için bütün becerilerini göstereceklerinden, birlikte bir iş göremezler.

İKİ KARPUZ BİR KOLTUĞA SIĞMAZ:

İnsan, iki büyük işi aynı anda yapamaz.

İNSANI DERT, AĞACI KURT YER:

İnsanlar çok fazla üzülüklerinde sağlıklarını yitirirler.

İSİN YANINDA DURAN İS, MİSİN YANINDA DURAN MİS KOKAR:

Kişi kiminle arkadaşlık ederse ondan kendisine birtakım huylar geçer: Kötü arkadaştan kötü, iyi arkadaştan iyi.

İŞ BİLENİN KILIŞ KUŞANANIN:

Her şey, onu gereği gibi kullanmasını, ondan yararlanmasını bilen kimseye yakışır. İş, ehli olan kimsenin hakkıdır. Onu ehli olmayana vermek zulümdür, haksızlıktır. Kendisinden yararlanan şey kimin elindeyse onun sayılır; başkasının malı olsa da.

İŞ, İNSANIN AYNASIDIR:

Bir kimsenin nasıl bir kişi olduğunu anlamak isterseniz yaptığı işlere bakınız.

İŞTEN ARTMAZ, DİŞTEN ARTAR:

İnsan ne denli çok çalışıp para kazanırsa kazansın, tutumlu harcamasını bilmezse bir şey artıramaz. Para, kazanmakla değil, tutumla artar.

İYİ DOST KARA GÜNDE BELLİ OLUR:

Gerçek dostlar ancak üzüntülü, sıkıntılı günlerde insanı yalnız bırakmamakla belli olur.

İYİ EVLAT BABAYI VEZİR, KÖTÜSÜ REZİL EDER:

Babaya ün kazandıran da, el içine çıkamayacak bir duruma düşüren de evlatlarının tutumudur. Baba, akıllı, şerefli evladıyla övünür. Kötü, şerefsiz evladından da utanır.

İYİ OLACAK HASTANIN DOKTOR AYAĞINA GELİR:

Allah, kötü bir durumun iyiliğe dönmesini dilemişse bunu yapacak kimse işin üstüne gelir.

İYİLİĞE İYİLİK HER KİŞİNİN KÂRI, KÖTÜLÜĞE İYİLİK ER KİŞİNİN KÂRI:

İyiliğe karşı iyilik etmek olağanüstü bir şey değildir. Bunu herkes yapabilir. Herkesin yapamadığı şey, kötülüğe karşı iyilik etmektir. Bunu yapabilen kişi olgunluk ve erdemlilik örneğidir.

İYİLİK EDEN İYİLİK BULUR:

Etrafına iyilik eden kimse gün gelir zor durumda kalırsa ona da iyilik yapılır.

İYİLİK ET, DENİZE AT, BALIK BİLMEZSE HALİK BİLİR:

Karşılık beklemeden iyilik yap. İlgili, senden iyilik gördüğünü bilmesede Tanrı iyilik yaptığını bilir ve sen bu davranışından dolayı bir iç rahatlığı duyarsın.

KAÇAN BALIK BÜYÜK OLUR:

Kişi elindeki imkânları iyi ve zamanında kullanmasını bilmelidir. Zamanında kullanamaz ve fırsatı kaçırsa küçük bir fırsatı büyükmüş gibi gösterir ve uzun zaman aynı şeyleri söyler. Çünkü fırsatı değerlendirememenin beceriksizliğini hisseder durur.

KALAYLI BAKIR KÜFLENMEZ:

Temizliğini herkesin bildiği iş ya da kişi lekelenmez.

KARA YASLANMA, KAR ERİR; ERE YASLANMA, ER ÖLÜR:

İnsan başkalarından gelecek olan desteğe çok güvenmemelidir.

KARAYA SABUN, DELİYE ÖĞÜT NEYLESİN:

Özü bozuk olan şey, düzeltme çabalarıyla iyi duruma getirilemez.

KARGA YAVRUSUNA BAKMIŞ, BENİM AK PAK EVLADIM DEMİŞ:

Kişi kendi çocuğunu güzel, kendi eserini kusursuz görür. Başkalarına göre ne denli çirkin ve kusurlu olurlarsa olsunlar.

KARGAYA YAVRUSU ŞAHİN GÖRÜNÜR:

İnsanlar sevdikleri kişilerin yetenek ve özelliklerini olduğundan daha üstün görürler.

KARTALA BİR OK DEĞMİŞ, O DA KENDİ YELEĞİNDEN:

Bir kimseye en büyük kötülüğü kendisine çok yakın olanlar yapar.

KASAP SEVDİĞİ POSTU YERDEN YERE VURURMUŞ:

Kişi kendisine yakın hissettiği, sevdiği dost veya akrabasına karşı açık sözlü davranır. Onların iyiliği için, hatalarını yüzüne söyler. Bazen sert bazen de kırıncı konuşabilir.

KAYMAĞI SEVEN MANDAYI YANINDA TAŞIR:

Sevdiği şeyden yoksun kalmak istemeyen kişi, onu sağlayacak araçları eli altında bulundurmalı ve bunun için gereken sıkıntılara katlanmalıdır.

KAYNAYAN KAZAN KAPAK TUTMAZ:

İçin için büyüyen bir olay, bir duygu, çok geçmeden patlak verir.

KAZ GELECEK YERDEN TAVUK ESİRGENMEZ:

Büyük çıkar sağlanan yerden ufak tefek özveriler esirgenmemelidir.

KEÇİ NEREYE ÇIKARSA OĞLAĞI DA ORAYA ÇIKAR:

Büyüklerin tuttuğu yol küçüklere örnek olur.

KEDİ UZANAMADIĞI CİĞERE PİS DER:

Kişi, elde edemediği şeyi istemiyormuş, beğenmiyormuş gibi görünür.

KEL ÖLÜR, SIRMA SAÇLI OLUR; KÖR ÖLÜR, BADEM GÖZLÜ OLUR:

İnsan, abartmayı seven bir varlıktır. Bundan dolayı kişi, elinden giden basit, kusurlu birçok şeyi çok önemli, çok güzelmiş gibi anlatır.

KIR ATIN YANINDA DURAN YA HUYUNDAN YA SUYUNDAN:

Kişi kiminle arkadaşlık ederse ondan etkilenir, huy kapar.

KİŞİ ARKADAŞINDAN BELLİDİR:

Bir kimsenin nasıl bir kişi olduğunu öğrenmek isteyen, arkadaşının kimliğine bakmalıdır.

KOL KIRILIR, YEN İÇİNDE KALIR:

Birbirine yakın insanlar veya gruplar arasında olabilecek sorunların, yine bu bütünlük içerisinde konuşulması ya da halledilmesi gereklidir.

KOMŞU EKMEĞİ KOMŞUYA BORÇTUR:

Komşunun sunduğu armağana karşılık verilmesi gerekir.

KORKUNUN ECELE FAYDASI YOK:

Kişi korkmakla kendisine gelecek bir zararı önleyemez.

KOYUN CAN DERDİNDE, KASAP ET DERDİNDE:

Başkasının büyük zararı karşısında kendi küçük yararını düşünenler için sitem olarak söylenen bir söz.

KÖRLE YATAN ŞAŞI KALKAR:

Değersiz, kötü kimselerle arkadaşlık eden kötü huylar edinir.

KÖRLER MEMLEKETİNDE ŞAŞILAR PADİŞAH OLUR:

Hepsi bilgisiz olan bir çevrede azıcık bilgisi bulunan başa geçer.

KÖŞE TAŞI KÖŞEDE YAKIŞIR:

Önemli kişiliği bulunan kimseye önemli bir iş başında bulunmak yakışır.

KÖTÜ KOMŞU İNSANI HACET SAHİBİ YAPAR:

Kötü komşu, kendisinden emanet olarak istenen şeyi vermez. Emanet isteyen de gidip o şeyden satın alır. Böylece bu komşu, o kişiyi eşya sahibi etmiş olur.

KÖTÜ SÖYLEME EŞİNE AĞI KATAR AŞINA:

İlişkide bulunduğu kimseleri sözleriyle incitme, kötüleme ki onlar da sana daha büyük kötülük yapmasınlar.

KÖTÜ TARLANIN VERDİĞİNİ, YİĞİT KARDEŞ VERMEZ:

İnsanlar kardeş veya yakın akraba da olsalar kendi aileleri, çocukları için çalışıp emek harcarlar ve kazanç elde ederler. Maddi anlamda yakınlarına çok destek vermezler. Bu nedenle kimseden fazla bir şey ummak doğru değildir ve en güzeli kişinin kendi kazandığı az da olsa en değerlidir.

HATASIZ KUL OLMAZ:

Yanılmayan, kusur işlemeyen insan yoktur. Herkes hata yapabilir.

KUŞ YAVRUSU YUVASINDA GÖRDÜĞÜNÜ YAPAR:

Herkes ailesinden gördüğü eğitime göre davranır.

KUŞTAN KORKAN DARI EKMEZ:

Yapmayı düşündüğü işin tehlikelerini göze alamayan kimse o işe girişmemelidir.

KÜÇÜK SUDA BÜYÜK BALIK OLMAZ:

Kıt olanakların ve çaresizliğin egemen olduğu bir toplumla büyük çaplı, nitelikli insan yetişmez. Büyük insan yetiştirmenin çevre ile doğrudan ilişkisi vardır.

LAF TORBAYA GİRMEZ:

Söz ağızdan çıkana kadar kişinin esiridir. Ağızdan bir çıkınca da sahibini tutsak alır. Ağızdan çıkan bir söz, artık gizli kalmaz. Onu herkes duyar.

LAFLA PEYNİR GEMİSİ YÜRÜMEZ:

“Şöyle yaparım, böyle yaparım.” demekle yapılması gereken iş yapılmaz.

LOKMA ÇİĞNENMEDEN YUTULMAZ:

En kolay iş bile bir emek harcamayı gerektirir, çalışmadan yaşamak olmaz.

MART KAPIDAN BAKTIRIR, KAZMA KÜREK YAKTIRIR:

Kış, giderayak şiddetli geçer. Bundan dolayı mart ayında şiddetli soğuklar olur. İnsanlar dışarı çıkamaz. Kışın sonuna gelindiğinden odun, kömürde azaldığı için kazma, kürek saplarını yakacak duruma düşülür.

MAŞA VARKEN ELİNİ ATEŞE SOKMA:

Başka birine yaptırabileceğin tehlikeli işe kendin girişme.

MERHAMETTEN MARAZ DOĞAR:

Kimi kişiler, kendilerine acıyıp iyilik edenlerin başını derde sokarlar ya da bu iyiliği kötüye kullanırlar.

MERMER İYİ TAŞTAN, İYİLİK İKİ BAŞTAN:

İlişki içinde olan iki kişinin geçinebilmesi için yalnızca birinin iyi olması yeterli değildir. Diğeri de iyi olmalıdır. Aksi takdirde ilişki kısa sürede bozulur. Mermerin iyisi de iyi taştan elde edilir.

MEYVELİ AĞACI TAŞLARLAR:

Çalışan; yapıt, iş, ürün ortaya koyan kimseye sataşlırlar.

MİNAREYİ ÇALAN KILIFINI HAZIRLAR:

Bir yolsuzluğu yapan kimse, onun ortaya çıkmaması için gereken önlemleri de önceden alır.

MİSAFİR KİSMETİ İLE GELİR:

Ev sahibi konuğu yük saymaz. Konuğun geldiği evde yiyecek bulunur ya da beklenmedik bir yerden o sırada yiyecek gelir.

MİSAFİR ON KISMETLE GELİR; BİRİNİ YER, DOKUZUNU BIRAKIR:

Türkler inanırlar ki konuk, ev sahibine fazla bir gider yüklemeyi Allah, konuğun yediğinden kat kat fazlasını, konuk ağırılıyor diye, ev sahibine verir.

MİSAFİRİN UMDUĞU EV SAHİBİNE İKİ ÖĞÜN OLUR:

Misafir, ev sahibinin kendine çok şeyler ikram edeceğini umar ama beklediklerini bulamayabilir.

MUHABBET İKİ BAŞTAN OLUR:

Karı koca gibi, iş ortağı gibi birlikte yaşayacak, birlikte iş görecektir kimseler arasında karşılıklı sevgi bulunmalıdır. Biri ötekini sever de o, berikini sevmezse dirlik, düzen olmaz. Kurulan birlik sarsılır.

MUM DİBİNE IŞIK VERMEZ:

İnsanlar başkalarına bol bol yaptığı yardımı kendi yakınlarına yapmaz.

NASİHAT İSTERSEN, TEMBELE İŞ BUYUR:

Tembel kişi, kendisine buyrulan iş için çözüm yolları gösterir. İstenileni yapacak yerde o işin yapılmasına gerek olmadığını söyler. Bununla da yetinmez, o işi kendi yararına uygun düşecek biçimde yapmayı önerir.

NASİHAT TUTMAYANI MUSİBET TUTAR:

Eğer verilen nasihatler yani öğütler dinlenmez ve insan bu nasihatlere zıt bir şekilde davranırsa, başına kötü şeyler gelebilir.

NE EKERSEN ONU BİÇERSİN:

Nasıl davranırsan öyle karşılık görürsün.

NE VERİRSEN ELİNLE O GİDER SENİNLE:

Bu dünyada yoksullara ve hayır işlerine yardım edersen öbür dünyada karşılığını görürsün.

Nerde birlik orda dirlik:

Kişiler arasında anlaşma, duygu ve düşünce birliği olursa orada huzur, güven ve düzen olur.

OLMAZ OLMAZ DEME, OLMAZ OLMAZ:

Hayatta hiç ummadığımız olaylar, en şaşırtıcı biçimde karşımıza çıkabilir.

ORTAK GEMİSİ YÜRÜMÜŞ, ELTİ GEMİSİ YÜRÜMEMİŞ:

Bir erkeğin iki karısı birbirleriyle geçinebilirler de iki kardeşin karıları anlaşamazlar.

OTU ÇEK, KÖKÜNE BAK:

Kişinin kimliğini doğru olarak öğrenmek isterseniz soyuna sopupa bakınız.

OYNAMASINI BİLMEYEN GELİN, YERİM DAR DERMİŞ:

Kimi beceriksiz, başarısız, kendisinden bekleneni veremeyen kişiler bazı bahanelerin arkasına saklanarak açıklarını kapatmaya çalışırlar.

ÖFKE BALDAN TATLIDIR:

Kızarak bağırıp çağırmak insanı rahatlatır.

ÖFKEYLE KALKAN ZARARLA OTURUR:

Aniden öfkelenerek sergilenen davranışlar kırıcı olur. Kişi, öfkeli zamanında duygularını kontrol edemez, stres altındadır. İyi düşünemez; yaptığı davranışların nasıl bir sonuç doğuracağını hesap edemez. Sonunda bu ölçüsüz, yanlış davranışının zararını görür.

ÖKÜZE BOYNU YÜK DEĞİL:

Meşgul olduğu iş, kişiye yük olmaz. Onları yaşamının bir parçası olarak kabul eder.

ÖLMÜŞ EŞEK, KURTTAN KORKMAZ:

Her şeyini yitirmiş olan kişinin saldırgan bir şey kaptırmaktan korkusu olmaz.

ÖLÜMÜ GÖREN HASTALIĞA RAZI OLUR:

Küçük bir zararı kabul etmeyen kimse çok büyük bir zarara uğrayacağını anlarsa, bu küçük zararı kabul eder.

ÖPÜLECEK EL ISIRILMAZ:

Saygı gösterilmesi gereken kimse incitilmemelidir.

PAÇA ISLANMADAN BALIK TUTULMAZ:

Hiçbir nimet zahmet çekilmeden, özveriye katlanılmadan elde edilemez.

PAPAZ HER GÜN PİLAV YEMEZ:

Her işi daima bir kişiye yaptırmak doğru değildir. O kişi çok defalar ses çıkarmadan bu sıkıntıya katlandıysa da günün birinde yapamayacak duruma gelir ve yapmaz. Bunun için insanları usandırmayacak bir yöntem izlemekte yarar vardır.

PARA PARAYI ÇEKER:

Elde para bulunursa onunla yeni paralar kazanılır. İnsan yoktan hiçbir şey elde edemez.

PARANIN YÜZÜ SICAKTIR:

Para çekicidir ve geri çevrilemez.

PARAYI VEREN DÜDÜĞÜ ÇALAR:

Para harcadığında insan istediğini elde edebilir.

PERŞEMBENİN GELİŞİ ÇARŞAMBADAN BELLİDİR:

Bir işin sonunun nasıl geleceği şimdiki gidişinden belli olur.

PİLAV YİYEN KAŞIĞINI BELİNDE TAŞIR:

Bir şey yapmak, bir şeyden yararlanmak isteyen kişi, bunun için gereken aracı eli altında bulundurmalıdır.

RÜZGÂR EKEN FIRTINA BİÇER:

Tepki çekecek bir iş yapan kimse sert tepkilerle karşılaşır.

RÜZGÂR ESMEYİNCE YAPRAK KIPIRDAMAZ:

Meydana gelmiş hiçbir olay sebepsiz değildir.

RÜZGÂRA TÜKÜREN KENDİ YÜZÜNE TÜKÜRÜR:

Gücünden büyük güce karşı koyan, kendini yıpratmaktan başka bir sonuç alamaz.

RÜZGÂRIN ÖNÜNE DÜŞMEYEN YORULUR:

Toplumun genel gidişine uyan kişi rahat eder. Akıntıya kürek çekmeye kalkan yorulur, başarısızlığa uğrar.

SABIR ACIDIR, MEYVESİ TATLIDIR:

Sabır güçtür ama güzel sonuç verir.

SAKLA SAMANI GELİR ZAMANI:

Şu anda ihtiyacımız olmayan bir nesneye ileriki bir zamanda ihtiyaç duyabiliriz.

SANAT ALTIN BİLEZİKTİR:

Sanat bir kimsenin bir işi en iyi bir biçimde her yerde ve şartta yapmasıdır.

SEL GİDER, KUM KALIR:

Herhangi bir durumda önemli olan, kalıcı öğelerdir. Gelip geçici olanlar değil.

SEN AĞA, BEN AĞA; BU İNEĞİ KİM SAĞA:

Herkes kendisini buyurucu durumda görürse, iş yapmakla yükümlü saymazsa ortadaki işi kim yapar?

SEN İŞTEN KORKMA, İŞ SENDEN KORKSUN:

İnsan, yapacağı işi gözünde büyütmemeli, yenmeye azmederek çalışmaya koyulmalıdır.

SOĞANIN ACISINI YİYEN BİLMEZ, DOĞRAYAN BİLİR:

Bir iş yapılırken ne güçlükler çekildiğini, o işi yapmış ve başarmış olanlar bilir; olayın dışında kalan ve başarılmış işten yararlanan kimse bilmez.

SON PİŞMANLIK FAYDA VERMEZ:

İyice düşünülmeden yapılan iş, çok kez insanı zarara ya da geri dönemeyeceği bir çıkmaza sokar. O zaman pişman olmak da işe yaramaz.

SÖZ VAR İŞ BİTİRİR, SÖZ VAR BAŞ YİTİRİR:

Sözün insanlar üzerindeki etkisi çok büyüktür. Akıllıca söylenmiş sözler, karşıdakini inandırır, yumuşatır; işlerin olumlu yola girmesini sağlar. Ölçsüz, sert sözler ise karşıdakini sinirlendirir, söyleyenin öldürülmesine bile yol açabilir.

SÖZÜ SÖYLE ALANA, KULAĞINDA KALANA:

Söylediklerin bir kulağından girip öbür kulağından çıkan kimseye nefes tüketme.

SU AKARKEN TESTİYİ DOLDURMALI:

Kişi, fırsattan yararlanmalı; geliri bol olduğu zaman ilerisi için para biriktirmeye, mal mülk edinmeye bakmalıdır.

SU İÇENE YILAN BİLE DOKUNMAZ:

Su içen kimseye dokunulmamalıdır; düşman olsa bile.

SU TESTİSİ SU YOLUNDA KIRILIR:

Bir kişi, ya da şey, hangi amaca hizmet ediyorsa o uğurda bir kazaya uğrar; yok olur.

SU KÜÇÜĞÜN, SÖZ (SOFRA, YEMEK) BÜYÜĞÜN:

(1) Temel bir ihtiyaç olan su önce küçüğe verilir, konuşmaya ise ilk önce büyükler başlar. 2) Her şeyin bir sırası vardır; kişiler bu sıralamada yaşlarına, kültürlerine vb. özelliklerine göre yer alırlar.

SÜRÜDEN AYRILANI KURT KAPAR:

Arkadaşlarından ayrılıp tek başına iş yapma yolunu tutan kişi, koruyucusuz, desteksiz kalır; büyük zararlara uğrar.

SÜTLÜYÜ SÜRÜDEN ÇIKARMAZLAR:

Yararlı, verimli şey, elden çıkarılmaz.

SÜTTEN AĞZI YANAN, YOĞURDU ÜFLEYEREK YER:

Bir olaydan gerekli dersi alan, zarar gören kimse, ona benzer bir işle karşılaştığında uyanık davranır; tedbirli olur.

ŞAŞKIN MİSAFİR EV SAHİBİNİ AĞIRLAR:

Misafiri ağırlamak ev sahibine düşer. Ama şaşkın misafir bunun tersini yapar. Başkasının görev ve yetkilerini üzerine alan böyle akılsızlar başka konularda da görülür.

ŞEYTANLA KABAK EKENİN, BAŞINA KABAK PATLAR:

Kurnaz ve hileci kimse ile ortaklık eden kişi, hilenin kurbanı olur.

ŞİMŞEK ÇAKMADAN GÖK GÜRLEMEZ:

Söylenen, konuşulan her olay daha önceki başka bir olaydan kaynaklıdır.

TARLADA İZİ OLMAYANIN HARMANDA YÜZÜ OLMAZ:

Bir iş ile ilgilenmeyen iş sonucu elde edilenlerden hakkı olmaz.

TARLANIN İYİSİ SUYA YAKIN DAHA İYİSİ EVE YAKIN:

Suya yakın yerdeki tarla değerlidir. Çünkü sulanması kolaydır. Eve yakın olan tarla daha değerlidir. Çünkü çapalama, gübreleme, ekme, ürünü koruma ve devşirme... gibi işlerin hepsi çok kolaylıkla ve yollarda vakit geçirilmeden yapılabilir.

TATLI DİL YILANI DELİĞİNDEN ÇIKARIR:

Tatlılıkla, yumuşak, gönül okşayıcı konuşma herkesi etkiler, azgın düşmanı bile yola getirir.

TAVŞAN DAĞA KÜSMÜŞ, DAĞIN HABERİ OLMAMIŞ:

Önemsiz kişi, önemli kişiye küsse, önemli kişinin umurunda bile olmaz.

TEKKEYİ BEKLEYEN ÇORBAYI İÇER:

İyi bir sonuç elde etmek için bir yerde uzun süre çalışan, sabırla bekleyen kişi, katlandığı sıkıntıların karşılığını görür.

TERZİ KENDİ SÖKÜĞÜNÜ DİKEMEZ:

Bir kimse uzmanlığını kullanarak başkalarına yararlı olur da bu uzmanlığı kendi yararına kullanmaya fırsat bulamaz.

TOPALLA GEZEN AKSAMAK ÖĞRENİR:

Kusurlu kimselerle düşüp kalkanlar, onlardan kötü huy kaparlar.

TOPRAĞI İŞLEYEN EKMEĞİ DİŞLER:

Uğraşı alanının bütün gereklerini yerine getiren kişi, çalışmasının verimlerinden yararlanır.

TÜRK KARIR, KILICI KARIMAZ:

Türk insanı ihtiyarlar ama mücadele gücünden, direnme azminden bir şey kaybetmez.

ULULAR KÖPRÜ OLSA BASIP GEÇME:

Büyüklerle her zaman saygılı ol.

UMUT, FAKİRİN EKMEĞİDİR:

(1) Fakir olan kimseler, kısa süre sonra durumlarının değişeceğini düşünerek avunurlar, anlamında bir söz. (2) Fakir insanlar aç kalsalar bile onları umutları doyurur umutları yaşatır.

ÜZÜM ÜZÜME BAKA BAKA KARARIR:

Her zaman bir arada bulunan kimseler birbirlerine huy aşırlar.

ÜZÜMÜNÜ YE, BAĞINI SORMA:

Önemli olan, sana bir nimetin gelmiş olmasıdır. Ondan yararlanmaya bak. Nereden geldiğini bilmene gerek yoktur.

VERİRSEN VERESİYE, BATARSIN KARASUYA:

Veresiye bir şey verme. Çünkü alanların borçlarını ödeme-meleri yüzünden batabilirsin.

YABANCI KOYUN KENARA YATAR:

Bir yere yeni gelen kimse, çevredekilere pek yanaşmaz. Zaten onlar da kendisini hemen aralarına almazlar.

YALANCININ EVİ YANMIŞ, KİMSE İNANMAMIŞ:

Yalan söylemeyi huy edinen kimsenin sözlerine, gerçeği söylediği zaman bile inanılmaz.

YALANCININ MUMU YATSIYA KADAR YANAR:

Söylenen söz yalansa durum çok geçmeden anlaşılır.

YALNIZ ÖKÜZ, ÇİFTE KOŞULMAZ:

İki kişi ile yapılması gereken bir işi tek kişi ile yapmaya kalkışmak yanlıştır.

YALNIZ TAŞ DUVAR OLMAZ:

Nasıl, bir tek taş ile duvar örülemezse, insan da tek başına önemli bir iş başaramaz. Başkalarıyla ilişki kurmak, iş birliği yapmak zorundadır.

YANLIŞ HESAP BAĞDAT'TAN DÖNER:

Yanlış bir yolda olduğunu anlayan kişi, bu uğurda ne denli emek ve para harcamış olursa olsun, geri dönüp doğru yola yönelmelidir.

YARIM HEKİM CANDAN EDER, YARIM HOCA DİNDEN EDER:

Bir iş, uzmanına yaptırılmaz da taklitçilere yaptırılırsa, istenilen gibi değil, ters bir sonuç verir. Nitekim hekim dururken, hekimlik taslayan birinin tedavisine başvurulması, insanın hayatına mal olabilir. Bilgisiz din adamı da dine aykırı düşünceler aşılayabilir.

YARINKİ KAZDAN BUGÜNKÜ YUMURTA İYİDİR:

Sağlanmış bir kazancın umulan daha büyük bir kazanca feda edilmemesi gerekir.

YATAN ASLANDAN, GEZEN TİLKİ YEĞDİR:

Çok güçlü olup da çalışmayan, soylu olup da bir şeyler üretmeyen, tembel tembel oturup onun bunun sırtından geçinen kimselerden; güçsüz olup da çalışan, boş oturmayan ve geçimini sağlamak için uğraşan kimseler daha iyidir.

YAZA ÇIKARDIK DANAYI, BEĞENMEZ OLDU ANAYI:

Yetiştirdiğimiz, büyüttüğümüz gençler, bizi beğenmezler.

YAZIN BAŞI PİŞENİN KİŞİN AŞI PİŞER:

Zamanında yeterince çalışıp kazanan, sonradan rahat eder.

YAZIN GÖLGE HOŞ, KİŞİN ÇUVAL BOŞ:

(1) Yazın çalışma, kazanma günleridir. Bu zamanlarda çalışmayıp keyiflerine bakanlar, gününü gün ederler, kışın zor şartlarında yiyecek bulamazlar; sıkıntıya düşer ve ona buna avuç açarlar. (2) Gençliğinde ya da sağlıklıyken çalışmayıp tembel tembel oturan, eğlenceye dalan, mal-mülk edinmeyen, kazanç sağlamayan kimse ihtiyarlığında ya da hastalığında sıkıntıya düşer; perişan olur.

YİĞİT BİN YAŞAR, FIRSAT BİR DÜŞER:

Kişiye ömrü boyunca ancak bir kez çok önemli bir iş yapma fırsatı geçer, bu fırsatı kaçırmamalıdır.

YILAN KENDİ EĞRİSİNİ BİLMEZ DEVEYE, "BOYNUN EĞRİ" DER:

Kişi kendine bakmadan, kendi kusurlarını görmeden başkalarının kusurlarını görür ve yüzlerine vurur.

YOL BİLEN KERVANA KATILMAZ:

Bir işi kendi başına yapabilecek kimse başkalarının yardımına gereklik duymaz.

YUMURLAYAN TAVUK BAĞIRGAN OLUR:

Çalışkan ve verimli kişi, kendini göstermek ve yaptığı yararlı işi herkese duyurmak için sesini yükseltir.

YUVARLANAN TAŞ YOSUN TUTMAZ:

Sürekli çalışan bir insan dinç kalır, başarılı olur.

YUVAYI YAPAN DIŞI KUŞTUR:

Bir evin yönetim, geçim düzenini ve ailenin mutluluk içinde yaşamasını kadın sağlar.

YÜRÜK ATA KAMÇI DEĞMEZ:

İşini dürüst yapan, gücü yettiği kadar çalışan ve onu yeterlikle yapan kişiyi sıkıştırmak gerekmez.

ZARARIN NERESİNDEN DÖNÜLSE KÂRDIR:

Sürüp giden zararlı bir işten ne denli erken vazgeçersek, daha sonra uğrayacağımız zararı o denli azaltmış, sonuç olarak o kadar kâr etmiş oluruz.

ZENGİNİN MALI ZÜĞÜRDÜN ÇENESİNİ YORAR:

Yoksullar, zenginlerin malını, parasını konuşur dururlar, bu onların çenesini yormaktan başka bir işe yaramaz.

ATASÖZÜ NEDİR?

Geçmişten günümüze gelen, uzun deneyimlerden yararlanarak kısa ve özlü öğütler veren, toplum tarafından benimsenerek ortak olarak kullanılan kalıplaşmış sözlere atasözü denir. Türkçe'de "sav" ve "irsal-i mesel" olarak da adlanılır.

ATASÖZLERİNİN ÖZELLİKLERİ NELERDİR?

- Bu sözler törelere, geleneklere, tecrübeler, akla ve gerçeğe dayanır.
- Halkın ortak düşüncesini, inancını, duygusunu, ahlak anlayışını, kültürünü, felsefesini yansıtır. Kültürün aynasıdır.
- Eğitici ve öğreticidirler. (Didaktik)
- Genellikle mecazi anlam taşırlar.
- Anonimdirler. Halk arasında dilden dile dolaşarak gelecek kuşaklara aktarılırlar.
- Söz ve mana sanatlarıyla örülmüşlerdir.
- Kalıplaşmış, doğal (tabii), kısa ve özlü sözlerdir.

DEYİMLER VE ATASÖZLERİNİN FARKLARI NELERDİR?

1. Deyimler kavram ve durum bildirirler; atasözleri ise bir yargı ifade eder.
2. Deyimlerin mecazlı anlamı vardır; atasözlerinde bu şart değildir.
3. Deyimlerde kesin hüküm, öğüt, yol göstericilik yoktur. Bu yüzden genel kural oluşturmaz. Atasözleri ise kesin bir yargı bildirir.
4. Deyimlerin öyküsü, efsanesi ve kaynağı genellikle vardır; atasözleri anonimdir, söyleyenleri belli değildir.
5. Deyimleri anlatım kalıbı olarak görebiliriz, atasözleri ise tek başlarına bir cümledir.

NOT:

ATASÖZLERİNİN BAŞINA "SAKİN UNUTMA" İFADESİ GETİRİLDİĞİNDE ANLAMLI BİR CÜMLE OLUR FAKAT BU İFADEYİ DEYİMLERE GETİRDİĞİMİZDE ANLAMLI BİR CÜMLE ORTAYA ÇIKMAZ. BU YÖNTEMLE DEYİM VE ATAÖSZLEİRİNİ BİRBİRİNDEN AYIRABİLİRSİNİZ.